

УДК 342.7

Кириченко Ю. В.¹Сизова Є. О.²

¹д-р. юрид. наук, доц. ЗНТУ

²студ. гр. БАД-538

ПРАВО НА ЖИТЛО ЗА КОНСТИТУЦІЯМИ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВ

Право на житло посідає особливе місце серед прав і свобод людини і громадянина і є невід'ємним правом людини, що діє не виокремлено, а в тісній взаємодії з правом на свободу вибору місця проживання, на соціальний захист, на недоторканність житла та є складовою частиною права на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї.

Варто нагадати, що потреба людини в житлі виникає з моменту її народження й зберігається протягом усього життя та є однією з нагальних її природних потреб, без задоволення якої неможливе нормальне існування і функціонування людського суспільства. Житло необхідне людині не лише як приміщення, придатне для проживання, але й як елемент життєвого рівня та важлива частина матеріальної бази для досягнення природного прагнення до створення сім'ї, виховання дітей.

Право на житло є об'єктом правового регулювання міжнародного законодавства, що знайшло своє відображення насамперед у ст. 31 Європейської соціальної хартії (переглянута), а також у різних формах і обсягах закріплено в конституціях Азербайджану, Албанії, Андорри, Бельгії, Білорусі, Греції, Іспанії, Польщі, Португалії, Росії, Сан-Марино, Туреччини, Фінляндії і Швейцарії. У ряді інших конституцій європейських держав право на житло не виокремлено в окрему норму як самостійне право, а розглядається як складова частина права на достатній життєвий рівень.

Ретельний порівняльно-правовий аналіз змісту ст. 47 Конституції України та відповідних норм конституцій держав континентальної Європи дає підстави стверджувати, що досліджувані норми мають як спільні риси, так і певні розбіжності у способах вираження цього права. У деяких європейських державах право на житло розглядається як обов'язок держави створювати умови для забезпечення житлом своїх громадян, які потребують соціального захисту.

У радянській конституційній доктрині право на житло розглядалось як обов'язок держави забезпечити кожного бажаючого безоплатним житлом. Докорінним чином сутність цього права змінилась з прийняттям Конституції України 1996 р., в якій право на житло отримало новий зміст, значення якого полягає в тому, що Основний Закон проголосив концептуально інше право й тепер його розуміють не як обов'язок держави забезпечити всіх бажаючих житлом, а як право на володіння житлом. При цьому центр ваги при здійсненні цього права переміщується з державного забезпечення на самозабезпечення людей – за рахунок їх власних коштів, кредитів тощо. Інакше кажучи, держава вже не виступає певним зобов'язаним суб'єктом стосовно громадянина, а громадянин – уповноваженим стосовно держави щодо забезпечення житлом.

Аналіз положень норм конституцій європейських держав, в яких закріплено право на житло, засвідчив, що в них використовуються різні правові категорії для позначення належного рівня житла. Так, у ст. 33 Конституції Андорри вживається термін “належні житлові умови”; у п. 3 ст. 23 Конституції Бельгії – “належне житло”; у ч. 1 ст. 47 Конституції Іспанії – “упорядковане житло”; у підпункті е) п. 1 ст. 41 Конституції Швейцарії – “житло з прийнятними умовами”, а в п. 1 ст. 65 Конституції Португалії – “житло відповідної площі упорядковане і відповідне санітарним вимогам”.

Отже, право на житло є одним із важливих соціальних прав, яке безпосередньо залежить від економічного розвитку держави та тісно пов'язане з іншими правами людини.